ב סמג עשיו רמו:

כב סמג לאוין קלב: ג מיי׳ מ"ד מהלר׳

טומאת מת הלכה ח

ופ"ז מהל' נזירות הלכ' ב

וע"ם בכ"מ סמג עשין רלא:

לו ד מיי׳ פ״ד מהלכות

טומאת מת הלכה ז: לח ה ג מיי׳ שם הלכ׳ א

ופ"ז מהל' נזירות

הלכה בי למ ז מיי׳ פ״ו מהלכות

מירות שם ופ"ד

מהלכות טומאת מת הלכה

ב: מ ח מיי׳ שם הלכה א:

פי' הרא"ש (המשך)

ביה נשמה כמו חומט

בתחי' (דמקומו) ודאי איז

לנו להחשיבו בריה בפחות מכעדשה הואיל ולא תפול

בי׳ נשמה בפחות מכאז:

בי נשמה בפחות מכאן: אבל היכא דנפלה ביה נשמה. כגון נמלה חיה

חשובה ברי׳ אפילו חסרה

הואיל ועדיין יכולה לחיות: איבעיא להו שדרה

וגולגולת תנן. דוקא

תרווייהו. או דלמא [או

שדרה כו׳] ועל מתניי

דאהלות דתנן ואלו מטמאין באוהל השדרה והגולגולת שייך נמי

למבעי הד בעיא. וכז מוכח

מנונה המידר. פי׳ חותך מו גודו אילנא רוב עלעין

. שבה. צלעות תרגומו

עילעין ובפ׳ אלו טרפות

צדדים נתפרקו ברוב צד א׳

טהורה. שביטל שם שדרה

ממנה ובקבר אפי׳ נשברה

או נפרקה טמאה שהקבר

מצרפם דהכי גמירי. הא לא

מצו פטרות: גמריי ווארא גידר טמאה השדרה לבדה. מי קתני הא לא גדרה

. טמאה דלמא כי גדר

טהורה אידך תבעי לך. מי קתני הא לא גדר טמאה

בלא גולגולת. דלמא עם

בלא גולגולוו. ולמא עם גולגולת מיירי ואעפ״כ אם גדר טהורה אידך. כלומר

אם לא גידר תיבעי לד אי

מטמא שדרה לבדה. ת״ש ר' יהודה (דברי) [אומר

ששה דברים? ר"ע מטמא

והניחוה באויר מקום שאין עליה אוהל שלא יטמאו

הנכנסים שם וכל הרופאים

אמרו שהיו בקיאים להכיר

וגולגולת ולהשוות עצם

לעצם ולידע אם הם מב׳

אין כאן שדרה ממת א' ולא

גולגולת ממת אחד והנזיר

שהאהרג עליהם בעודם בקבר f) אינו מגלח. דאי

משום טומאת אוהל אפילו

היה שם שדרה ממת א' לא היה מגלח כיון דאין

השדרה שלימה כדאמרי

טהורה. ת"ש ממניינא ומה

הז ז' דברים וכו' ועל חצי

יעל רובע עצמות הבא מב׳

מתים כדאיתא בפלוגתא

אלמא דלענין תגלחת נזיר

. איירי הכי

אעפ"י

ועל עצם

שהוא ממת א׳.

י יב. ב . ב. : עצמות וכו׳ מדלא קתני

צורפי נחושת

ממתני׳

דאהלות. ת״ש

לה ב חיי ח״ב חבלכום

נב.

ב) תוספתא דאהלות פ"ב, ב) מוספתא דאהלות פ"ב, ג) שם פ"ד. ד) ואהלות פ"ב), ה) שייך לע"ב,

תורה אור השלם 1. אלה הטמאים לכם בָּבֶל הַשְּׁרֶץ בָּל הַנֹּגֵע בְּבֶל הַשְּׁרֶץ בָּל הַנֹּגַע בַּיִרָם רְּשְׁבֶּאִים לְבֶּם ויקרא יא לא

נוסחת הריב"ן

א] במקלמן: ב] שהוא: ג] דפחות: ד] להיות שלמה: ה] הרופא וקא מטהר להו: ו] היה אומר:

הגהות הב"ח (ה) רש"י ד"ה טעמא וכו' הא איכא שדרה דמת : ממד

→)@(< הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גם' הא לא קתני. נ"ב ע" תוס' ד"ה טעמא דגירד וכו': ב] תום' ד"ה טעמא דליכא שדרה דמת חדא. תיבות דמת חדא דמחדא: 3")1 ג] ד"ה כביעית דם שבא ועל רביעית דם וכו׳ ועל עלס כשעורה. מן תיבות ועל רביעית עד כשעורה נמחק:

הגהות התוספות 1. תיבת וכו' נמחק. 2. ל"ל

וכו׳ ואמר. 3. ל"ל אפילו זכו זמנת. 3. ליל מה דר"ע. דאתי. 4. ל"ל מה דר"ע. 5. ל"ל כחד חשיב להו. .6. ל"ל דפליגי רבים.

מוסף רש"י

. בהם. נשרלים כתיב כל סטגע בסס (ודה וו.). ת"ל מהם. וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא (שם וחגיגה יא.). החומט. אומר אני שהוא מין שרן שקורין לימג"א הגדל בהליפה ההולכת ומתעגלת תמיד כל כמה שגדל, ותחילת הניצר כקליפה של עדשה סיל (שם).

פי' הרא"ש

ת"ש בהם יכול בכולן . בשרצים כתיב וכל אשר יגע בהם. דמשמע שיגע בשרץ שלם ת"ל כל אשר יפול מהם דמשמע אפי׳ מקצתן: הא כיצד יתקיימו ב' מקראות הללו: ושיערו בכעדשה. דהיינו מקצתו וקרינן ביה בהם לפי שהחומט תחלת ברייתו בכעדשה והוא שלם: ש"מ שיעורא גמירי. דאי אמרת דנמלה שנקצצו רגליה קרויה בריה (ואכתי) [ואף דעתה] אין בו כעדשה דתחילת ברייתו כשהוא שלם אין בו אלא כעדשה מכעדשה [נמי] מטמא. ודחי כי בעי׳

אמר רב יהודה מדסקרתא פ"ש. אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנוגע בהם במותם וגו' (ויקרא יא) אי בהם יכול בכולם דכי נגע בכולם יהא טמא אבל לא אבמקלתו ת"ל וכל אשר יפול עליו מהם במותם כו': ושיערו הכמים. שמגע עדשה יטמא שהוא

כעדשה ששוה ככולו: שכן החומע כו'. ומדהה בעי שיעור בריה כעדשה ש"מ שיעורא דבריה כולה בעינו ואי חסרה שיעורא נפקא לה מכלל טומאתה וה"ה לענין אכילה: אמר ר' שמעיה כי בעינן שיעורא. דבריה במידי דכל ברייתו בכעדשה אבל גבי נמלה בובפחות מכעדשה הויא בה נשמה דהא שלימה נמי לא הויא כולה כעדשה לא בעינן שיעורא ואכתי תבעי לך: אמר רבא ת"ש [שדרה] שגירד רוב ללעות שבה. שעקר רוב ללעות שבה טהורה ואע"ג שהן מונחות בלדה: ובקבר כו'. מפני שהקבר מלרפה להיות דוכמו שלמה. הא לא גירד טמאה ואע"ג דליכא גולגולת בהדה וש"מ דשדרה או גולגולת תכן: אידך. לא גירד עדיין תיבעי לך: ששה דברים. לקמן קחשיב להו: של טרסיים. לורפי נחשת ואמרי לה של אותה אומה ואמרי לה אורגים ודומה לו במסכת ע"ו (דף יו:) במעשה דרבי אליעור כשנתפס למלכות דאמר להו רבם של טרסיים אני: והניחוה באויר. כדי שלא יהיו מיטמאין באותן עלמות: ונכנם חודום הרופא. שהיה בקי ומומחה אם הן ממת אחד או משני מתים: ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד. ואין הנזיר מגלח על אהילו ואפילו לר"ע שהיה אומר בתחלה שאפי׳ היא באה משני מתים מטמא על אהילו חזר בו ר"ע: טעמא משום דליכא ביה שדרה ממת אחד. האמר דאין המיר מגלח הא איכא (א) חדא דמת אחד מטמא באהל ואין מועיל הנחתו באוירא כלום והנזיר מגלח עליו ותפשוט דאו שדרה או גולגולת: ועל רביעית דם הבא משנים ועל עצם כשעורה שנחלק לשנים והשדרה והגולגולת לא לעולם אימא לך דשדרה וגולגולת

ממת אחד בעינן והאי דקאמר להו

ה הרופאים דקא מטהר להו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דמת אחד כדי שיעור טומאת אהל דליכא אלא אפילו שדרה ממת אחד וגולגולת ממת אחד דלדברי ר"ע הוה מטמא לא איכא: ס"ש ממניינא. דששה דברים על אבר מן המת הבא מב' מתים כגון הזרוע או השוק שיש בו שתי עלמות והאחד בא ממת אחד והאחר בא ממת שני וקרויין הן אבר אחד: ר"ע מטמא וחכמים מטהרים. לפי שלא אמרו שיהא מטמא באהל אלא באבר ממת אחד ואבר מן החי הבא מאדם אחד וחלי קב עלמות הבא ממת אחד ורביעית דם הבא ממת אחד במגע ולא באהל ולדברי ר"ע אפי׳ באהל ועלם כשעורה ממת אחד ובכל : אלו ח אומר ר' עקיבא שאפי' הן באין משני מתים הרי אלו מטמאין

לנוולם

אמר רב יהודה מדיסקרתא ת"ש יי בהם יכול בכולן ת"ל מהם אי מהם יכול מקצתן ת"ל בהם הא כיצד עד שיגע במקצתן שהוא ככולן "ושיערו חכמים בכעדשה שכן החומם תחלת ברייתו בכעדשה ש"מ שיעורא גמירי לה אמר רב שמעיה כי בעינן שיעורא דבדלא הויא כערשה לא מטמא דלא נפלה בה נשמה יאבל נפלה בה נשמה לא תיבעי לך: השדרה והגולגולת: איבעיא להו שרה וגולגולת תנן יאו דלמא או שדרה או גולגולת אמר רבא ת"ש ישדרה שגירד רוב עילעין שבה מהורה ובקבר אפילו משוברת או מפורקת ממאה מפני הקבר מעמא משום דגירד הא לא גירד ממא ש"מ או שדרה או גולגולת קתני או הא לא קתני הא קמ"ל דכי גירד מהורה אידך תיבעי לך תא שמע ירבי יהודה אומר ששה דברים ר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרין וחזר בו ר' עקיבא ומעשה שהביאו קופה מלאה עצמות לבהכ"ג של מרסיים והניחוה באויר ונכנס תודום הרופא וכל הרופאים [עמו] ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד מעמא דליכא שדרה דמחדא האיכא או שדרה או גולגולת דמחדא נזיר מגלח עליה ש"מ או שדרה או גולגולת תנן לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא אלא אפי' או שדרה ממת אחד או גולגולת ממת אחד ליכא תא שמע ממניינא ומה הן ששה דברים שרבי עקיבא מטמא וחכמים הממהרין שיעל אבר מן המת שבא משני מתים יועל אבר מן החי שבא משני בני מתים יועל חצי קב עצמות שבא משני מתים

ת"ש בהם יכול בכולן. גבי שרלים כתיב אשר יפול מהם אל תוכו ובמקום אחר כתיב אשר יגע בהם במותם הא כילד ניישב שני המקראות הללו וכו׳ ושיערו חכמים בכעדשה דמיקריא מהם שזהו במקלת שרץ אחד ומיקריא בהם לפי שהחומט תחילת

ברייסו בכטדשה וש"מ שיטורא גמירי מדבעינו כעדשה שהרי החומט גם כי הוי תחילתו בכעדשה היינו עם רגליו וקרניו ומ"מ אי חתיך מיניה פורתא דמיפחתי׳ מכעדשה אפ״ה חיה ואפ״ה בעינן כעדשה ממש כברייתה וש"מ שיעורא גמירי ודחי א"ר שמעיה כי בעינן שיעורא בכעדשה היכא דלא נפלה ביה נשמה כגון חומט שאם נפחת מעט תחילה אז ודאי אין לנו להחשיבו בריה בפחות הואיל ולעולם לא יפול בו נשמת חיים בפחות מכן אבל היכא דנפלה ליה כגון נמלה חיה חשובה היא כי אף קילן רגליה או שום דבר ממנה יכולה עדיין לחיות הרבה שאין חייה תלוין בדבר שקלן: איבעיא להו שדרה וגולגולת תגן. דדוקא על שניהם מגלח או דלמא או שדרה או גולגולת תנן והוא הדין דאמתניתין דאהלות (פ"ב מ"א) נמי מיבעיא ליה וכן משמע בסמוך דמייתי מתניתין דאהלות למיפשט בעיין: ת"ש שדרה שגרד רוב על עולין שבה. פי׳ שיבר רוב ללעות שבה תרגום של ללעות עלעולין: מהורה. בעלמה [המרינן] כמה מסרון בשדרה וכו׳י ולא תטמא אמרי שמואל בפ' אלו טרפות (חולין מב:) וכן לטרפה וגם כאן נראה לרבינו יצחק דיש להשוות דאם נשתברו רוב ללעותיה טרפה וכדאמר בפ' אלו טרפות (שם נב.) נשתברו ברוב שני לדדין טרפה נעקרו אפילו ברוב לד מקד: ובקבר אפי' משוברת או מפורקת ממאה מפני שהקבר

מצרפה. דהכי גמירי: מעמא דגירד הא לא גירד ממא וקס"ד דאיירי בלא גולגולת

ואפ"ה מתאה וש"ת דאו שדרה או גולגולת תנן ומשני מי קתני הא לא גירד טמאה הא קמ"ל דכי גירד

טהורה ואידך תיבעי לך פירוש מי קחני הא לא גירד טמאה בלא גולגולת דלמא כשיש עמה גולגולת איירי ואע״פ [כן] כי גירד רוב ללעות שבה טהורה: ואידך תיבעי לך. כלומר בלא גירד ואין שם אלא השדרה בלא גולגולת תיבעי לך: תא שמע רבי יהודה אומר ששה דברים ר"ע משמא. נסמוך קא חשיב להנך ששה דברים וחכמים מטהרין וחזר כו ר"ע: בעשה שהביאו קופה מלאה עצמות לבית הכנסת של מרסיים. פירוש לורפי נחשת: והניחוה בחויר. במקום שאין גג עליו פן יטמאו באהל הנכנסין שם: נכנס תודום הרופא וכל הרופאים עמו ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד. ובפירוש משניות מצאתי דהכי איתא בסיפרי אמרו הואיל ויש כאן מטהרין [ומטמאין] נעמוד למנין פירוש ר"ע וחכמים שנחלקו בשדרה ובגולגולת הבחים

181

משני מתים ובסמוך מייתי לה ובמס׳ אהלות פ"ד (מ"ו) נמי תנן פלוגתייהו התחילו מר' עקיבא תחילה וטיהר אמרו לו הואיל ואתה הוא שהיית מטמא טיהרת יהו טהורין: מעמא דליכא שדרה בן דמת חרא. פי׳ ממת חדא: הא איכא שדרה או גולגולת דמת חדא מיר מגלח עליה וש"מ או שדרה או גולגולת תנן. ודחי דלמא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד ליכא ל"ע מה היו לריכין להראות לרופאים אם השדרה ממת אחד או לא והא מסתמא היתה מפורקת ומשוברת ואמרינן לעיל דאף ממת אחד טהורה ואומר רבינו יצחק דאיירי כגון דעל אותן עלמות האהיל האדם בעודן בקבר ואמר לעיל הקבר מלרפו: ת"ש ממניינא מה הן ששה דברים שר"ע מטמא וחבמים מטהרין על אבר מן המת שבא משני מתים ועל אבר מן החי שבא משני בני אדם ועל חצי קב עצמות שבא מב' מתים. ומדלא האמר הכא ועל רובע עלמות הבא משני מתים כדתנן במסכת אהלות (פ"ד מ"ו) בפלוגתא דר"ע ורבנן יש להוכיח דהכא לענין תגלחת נזיר איירי דאינו מגלח על פחות מחלי קב ולהכי נקט חלי קב דעל רובע הקב דאמי? ממת אחד אינו מגלח כדתנן במתניחין והחם לענין טומאת אהל גרידא קתני: בושבא משני מתים. דאילו בא ממת אחד לר"ע מגלח כדתנן במתני לר"ע ופליגי רבנן עליה והכא תנן דר"ע הדר ביה ובדין הוא דמיבעי ליה למינקט לרבנן על חלי לוג דם הבא משני מחים אלא איידי דלר"ע דאף ברביעית מגלח נקט הכי. הר"ף: דעד עצם בשעורה ד] ועל רביעית דם בו' ועל עצם בשעורה שנחלק לשנים. אף כי הוא ממת אחד: והשדרה וגולגולת. במסכת אהלות (פ"ב מ"ו) תניא בהדיא בפלוגתם דר"ע ורבנן השדרה וגולגולת משני ממים: ס' דאר מ"ד או שדרה או גולגולת הני שבעה הויין. פי׳ דנחלקו בו ר"ע ורבנן וברישה מנא ששה דברים אלא ודאי שדרה וגולגולת חדי דלא מטמא הא בלא הא ומשני לעולם שדרה וגולגולת כתרי חשיב להו וסמי עלם כשעורה מחושבנא דששה דברים דכי קחני ששה דברים דפליגים על ר״ע לאפוקי עלם כשעורה דיחיד הוא דפליג עליה דחניא עלם כשעורה כו׳: ואיבעית

יהשדרה והגולגולת במס׳ אהלות קתני בהדיא בפלוגתא דר"ע ורבנן השדרה והגולגולת מב' מתים כי קתני